

- A BIRODALMI EGYSÉG FELBOMLÁSA -

Részlet

candidatus leiosz pan-thia Aristostratos főtisztelendő atya

ARCOK TÜKRE, IDŐK SODRA CÍMŰ TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSÉBŐL

Ama vészterhes időszakban, mely az Arcok XIII. századától a XVII.-ig terjedt, hazánk kétségkívül fennállásának legmélyebb és legtartósabb válságát élte át. A megrendült kortársak az Egyetlen büntető kezét vagy Krán sötét mesterkedését sejtették a rájuk zúduló sorscsapások háttérében. A mi számunkra a történelmi távlat lehetővé teszi az események higgadtabb elemzését. Valójában a krízis már évszázadok óta érett, kitörését baljós ómenek sora jelezte előre. Ezekkel munkánk megfelelő helyén részletesen foglalkoztunk, így most megelégszünk a pusztá felsorolással: a gyermekkirályok kora, a Teladion- és a Loramendil-ág koronaviszálya, a nyugatvégi féldomíniumok függetlenségi törekvései, a testemarrai ezüsbányák kimerülése s a rákövetkező pénzügyi összeomlás. Mindenekelőtt azonban azt a folyamatot kell kiemelni, melynek során a tartományok élére kinevezett szadhrapioszok, kihasználva a trón gyöngeségét, fokozatosan örökletessé tették méltóságukat, majd sorra fölvtették a hercegi címet, elsőként a gorranói IX. Crusadio Bel Cassadril 1128-ban. A Nyugatvéget kivéve, ahol a szadhrapioszok hatalma sohasem volt több írott malasztnál, csakhamar minden tartomány az új hercegi dinasztiák irányítása alá került. E családok javarészt godoni eredetűek voltak, ám korántsem kizárólagosan; a három ellán tartomány vezetését például a helyi arisztokrácia sajátította ki.

A Bel Estessók kíméletlen magasra törését egyes krónikások féktelen becsvágyukkal, mások titkos kráni befolyással vélik megindokolni. Valójában az előbbi legfeljebb járulékos tényező lehetett, az utóbbi – ha egyáltalán létezett – még annyi sem. Az utat, melyet ez a család bejárt, a történelem kövezte ki számukra. Gordoza hercegeiként az egyik leggazdagabb tartományt kormányozták, melynek különösen a testemarrai nemesfémbányászat lehanyaglása után nőtt meg a jelentősége. Ugyanakkor kiterjedt családi birtokokkal rendelkeztek a szomszédos tartományokban, s ha ezeket meg akarták védeni, szükségképpen föl kellett lépniük az ottani hercegekkel szemben. Miután ezt sikerrel megcselekedték, olyan hatalmi pozícióban találták magukat, amely az uralkodóéval vetekedett. Szerinte a birodalomban az ő támogatásukat kereste mindenki, akit az érdekei így vagy úgy a trón ellen fordítottak. Szörnyű nyomás nehezedett rájuk; nem az a csoda, hogy végül kinyújtották a karjukat a korona után, hanem az, hogy a csábító helyzetben majd' három nemzedéken át hűségesek maradtak.

A Bel Estessók 1132-ben vették föl a hercegi címet, 1152-től verettek pénzt a saját nevékre, és 1166-tól nem kérték ki utódlásukhoz a király megerősítését. Ők

maguk viszont rendszeresen gyakorolták a megerősítési jogkört Therrosában (1172-től), Bierrában (1179-től) és Carra-gellában (1186-tól), illetve szórványosan egyéb tartományokban is. 1183-ban megtagadták a megerősítést a bierrai jelölttől, és új hercegi házat neveztek ki a régi helyett; ez vérontás nélkül ment végbe, a bukott családot csupán részleges jószágvesztéssel sújtották, nem kellett száműzetésbe vonulnia. Mindazonáltal az 1190-es években a Bel Estessók ismételt felkérések dacára is tartózkodtak minden tevőleges beavatkozástól a Suthalessa folyásától északra; nem szolgáltatták be rendszertelenebbül a koronaadókat, mint a többi herceg; képviseltették magukat a birodalmi gyűlésben, ámbátor 1192 (II. Valdarios Bel Estesso meggyilkolása) után csak meghatalmazottak útján; és mindig kihirdették területükön az uralkodó által törvényerőre emelt határozatokat.

A fordulópontot az 1200. évi cipellős gyűlés jelentette, amelyre II. Adunarden Bel Corma király a tulajdon udvartartásából nevezte ki a tartományi követeket, köztük számos udvarhölgyet. Itt hoztak törvényt az érchegységi bányák azonnali bezáratásáról, amíg a gordoza herceg föl nem hagyja a saját nevére történő pénzverést. E rendelkezés, ha végrehajtják, nemcsak Gordoza, hanem az egész birodalom gazdasági összeomlását eredményezte volna. III. Valdariosnak nem volt más választása: megtagadta a kihirdetését. Az uralkodó válaszként lázadónak nyilvánította, fej- és jószágvesztésre ítélte, feloldotta esküjük alól a hűbéreseit, és személyesen szállt táborba ellene.

A Bel Estessók tehát, szemben Kronus Magra és más dinasztiához történő állításával, nem önszántukból jutottak el a lázadási: szabályszerűen behajszolták őket. III. Valdarios herceg számára, ha meg akarta őrizni az életét és a családja tekintélyét, csak az előremenekülés lehetősége maradt. Szerencséjére az uralkodó osztatlan fölhaborodást váltott ki a birodalmi rendek köreiből a cipellős gyűlés összehívásával; e párját ritkító jogtiprás mindaddig példa nélkül állt hazánk történetében. (Később, sajnos, kirívóbb esetek is követték.) Leghívebb támogatói is cserben hagyták; 1201-ben gyors egymásutánban kétszer vereséget szenvedett az Estesso-hadaktól, majd serege roncsaival a székvárosba húzódott vissza.

A gordoza herceg nem követte; más módját választotta, hogy learassa győzelme gyümölcseit. Sokak számára váratlanul Tela-bierrába vonult, sikeres tárgyalásokba bocsátkozott Amfortas főatyával, majd I. Valdarios néven Shadon királyává koronáztatta magát.

Kérdéses, mennyire volt ez bölcs lépés tőle. Ha valahol sejdíthetünk külhoni (kráni vagy pyarroni)

aknamunkát az események háttérben, akkor leginkább még ezen a ponton – ami azt is megmagyarázná, hogyan sikerült rávenni a főatyát az együttműködésre. II. Adunarden hatalmát ugyanis szinte ezzel egyidőben palotaforradalom döntötte meg, az összeesküvők I. Beralduint emelték helyette trónra a Bel Corma dinasztia zátonyvízi mellékágából. Az új uralkodó első ténykedéseként törvénytelennek nyilvánította a cipellős gyűlés határozatait; vele Valdarios herceg egyezkedhetett volna az öt sújtó ítélet visszavonásáról és a békés rendezésről. A tela-bierrai koronázás azonban – egyházi szentesítéssel! – kész helyzetet teremtett, amelyből egyik fél sem hátrálhatott ki.

Kérészetű trónkövetelőkben hazánk története eddig sem szükködött – a jelentősebbekről munkánk más helyein megemlékezünk –, ezek azonban csupán átmeneti zavarokat tudtak kelteni; egy-két év, legföljebb három, és valamennyien hóhérbárd alatt vagy száműzetésben végezték. Ám ezúttal az a példátlan eset állt elő, hogy a Bel Cormák jogcímével szemben – mely a dinasztikus folytonosságra és az Artemil királytól örökölt karizmára hivatkozott – a Bel Estessók ugyanolyan szilárd alapra építhettek: az Egyetlen legfőbb halandó szolgájától kapott szentesítésre, melyet a hivatalban lévő Bel Corma uralkodó ellenében ruházott rájuk, amikor saját kezűleg kente föl I. Valdariost, nyilvános szertartás keretében. A tela-bierrai koronázás rejtélye a mai napig megoldatlan. Kronus Magra és más dinasztiahű történészek erőszakot emlegetnek; ez azonban képtelenség. Bármennyire megerőltetjük a fantáziánkat, nem tudunk elképzelni olyan módszert, amellyel a szent városban nyomást lehetne gyakorolni az egyházi szuverénre; mint főtebb már szólottunk róla, ezzel még a nagy Gallaphain király is hiába próbálkozott, pedig a teljes birodalmi hadsereget felvonaltatta Tela-bierra alá nyomatékul. Leiosz pan-thia Amfortas kétségkívül a saját akaratóból cselekedett 1201-ben; s bár a talány boncolgatása külön monográfiát érdemelne, ehelyt elégedjünk meg a száraz tényközléssel, hogy már a rákövetkező évben lemondásra kényszerült miatta.

Történelmi léptékkal nézve alig zárult tehát le a Teladionok és a Loramendilek vetélkedése, máris kezdetét vette az a sokkal keserűbb és kegyetlenebb trónviszály, melyet az utókor kétszáz éves belháborúként tart számon. Az elnevezés köztudomásúlag pontatlan: Lukanios atyától, a jeles XIX. századi historiográfustól származik, akiben még elevenen élt az események emléke, s minden módon enyhíteni igyekezett a nemzedékét sújtó sokkhatást. Ezért csak azokat az esztendőket számlálta össze, mikor a két dinasztia hivatalosan is hadban állt – ami súlyosan torzítja az összképet. Mivel a Bel Cormák és a Bel Estessók kölcsönösen bitorlónak tekintették egymást, jobbára hadüzenet nélkül harcoltak. Az elgyötört országnak csupán a teljes kimerültség rövid szakaszai hoztak némelyes nyugalmat – és ezek sem túl sokat, hiszen (mint látni fogjuk) más frontvonalakon ilyenkor sem pihentek a fegyverek. A kétszáz éves belháború valójában 1201-től az 1633-as serdigallói egyezményig

tartott, s utóizzásai később is föl-fölparázslottak még, egészen a tavaradolai bulla 1868. évi kibocsátásáig, mely végleg tisztázta a lappangó konfliktusokat, és intézményesítette hazánkban a Triatos kormányzati rendszerét. Végeredményben – előzményeit és kihatásait is figyelembe véve – az Arcok teljes második évezredén rajta hagyta sötét bélyegét.

Miért nyúlhatott ilyen hosszúra ez az áldatlan belviszály? Elsősorban – ahogy az már Lukanios atya történetírői munkássága óta közhely – a hatalmi viszonyok tragikus kiegyenlítettsége okán. A Bel Estessók elég erősek voltak az uralkodóház kihívásához, de a legyőzéséhez már nem; a Bel Cormák elég gyengék voltak a külső tartományok elvesztéséhez, de a belsőkéhez már nem. Újkori historiográfiánk annyiban helyesbítheti Lukanios atya meglátásait, hogy ez az erőegyensúly nem a két dinasztia, hanem a mögöttük meghúzódó érdekcsoportok között állt fenn. Elvégre mindkét családnak voltak kimondottan gyöngé periódusai, a vetélytárs mégsem tudta ezeket kihasználni, hogy fölébük kerekedjen. A Bel Estessók országrésze ugyanúgy átvészelte a XIV. századi szikrafű-királyok korát, mint a Bel Cormáké egy évszázaddal később a régensuralom három nemzedékét. Tulajdonképpen nem sok hiányzott hozzá, hogy hazánk ebben az időszakban két önálló királyságra hulljon szét: igen durván leegyszerűsítve a dolgokat, egy pásztorkodó-falusias délire és egy földműves-városlakó északira.

Mindazonáltal hiba volna a belháborúban pusztán egyfajta mechanikus Észak-Dél ellentétet látni, ahogy némely pyarroni bálványimádók teszik. A gorranói Bel Cassadil hercegek például, akik mindvégig a Bel Estessók fenyegető árnyékában éltek, egészen 1296-ban bekövetkező bukásukig a Bel Cormák harcos támogatói voltak. A Bel Cormák hátországában viszont az ellán tartományok hajlottak a Bel Estessók felé, legalábbis eleinte; azután kivonultak a birodalmi politikából, bőven lett elég saját bajuk.

Végül arról sem szabad megfeledkezni, hogy egyes tartományok mindenestül függetlenítték magukat a királyi házak torzsalkodásától. A legékesebb példa a Felföldé; noha elszakadását sohasem deklarálta, korszakunk folyamán gyakorlatilag önállóan intézte ügyeit, előbb a Vil Cathraz, majd a Bel Darco hercegek alatt – olyannyira, hogy az 1633-as serdigallói egyezményben külön szerződő félként szerepel! A nyugatvégi féldominiumok már 1201 előtt is a maguk útját járták, a koldusszék vezetése alatt pedig egyházi államok szövetségévé alakultak át, mindkét dinasztia fennhatóságát elutasítva. A belháború évszázadai alatt hazánk a teljes széttagoltság képét mutatta.

A birodalmi egység gondolatának fő letéteményese az egyház lett volna, amely azonban súlyosan kompromittálta magát a tela-bierrai koronázással. Amfortas főatya utódainak tömérdek fáradságukba telt, mire úgy-ahogy sikerült megszabadulniuk ennek az ódiától. A folyamatos politikai nyomás dacára következetesen tartózkodtak mindkét fél elismerésétől. Nem ok nélkül vélték, hogy kicsorbult tekintélyük

elvásná az újabb próbakövön. Akárki mellett tennék le a voksukat, a másik király nem hajtana fejet döntésük előtt; nemhogy fölszámolnák hát a trónviszályt, hanem maguk is belekeverednének. Tisztán látták, hogy pártatlanságuk ilyenén történő feladása az egységes birodalom eszméjének végérvényes bukását idézheti elő.

Ám a főatyák nem bizonyultak sem tehetetlennek, sem lagymatagnak. Érzékelve a nyílt politizálás veszedelmeit, a színpalak mögötti intrikákhoz folyamodtak. Cselszövésekkel és óvatos befolyásolással, minden spirituális hatalmukat latba vetve igyekeztek előmozdítani a dinasztia kiegészését, vélhetőleg egy majdani házasság formájában. Ehhez nemzedékekre meg kellett tervezniük a két család leszármazásrendjét, majd úgy igazgatni az emberi kapcsolatokat, hogy a kívánt eredményre vezessenek. A dolgok természetéből adódóan ez a feladat a bizalmi kvalitheiaknak jutott, s a kései historikus nem remélheti, hogy a rendelkezésére álló forrásokból hitelesen rekonstruálhatja tevékenységüket. Annyit azonban föltétlenül szükségesnek vélünk megjegyezni, hogy a logopathosok és mendhaleiosok tudománya, mely manapság egyházunk összetartó kovászát adja, ezekben az időkben mai szemmel nézve még meglehetősen kezdetleges fokon állt, ami kétségkívül behatárolta az inkvizíciós atyák lehetőségeit.

A Bel Cormák és a Bel Estessók eközben persze mélységesen gyanakodtak az egyházra, ugyanakkor minden tőlük telhetőt elkövettek, hogy a maguk pártjára vonják. Noha át nem látták, de megszimatozták a hátuk mögött szőtt intrikákat, és inntól fogva ők sem válogattak többé az eszközökben: fenntartás nélkül folyamodtak hazugsághoz, zsaroláshoz, megvesztegetéshez. A közvetlen fennhatóságuk alá eső területeken működő papság rettenetes nyomásnak volt kitéve. Az emberi természet gyarlóságából következők, hogy sokan közülük engedtek ennek a nyomásnak. Félretették szent esküjüket, gyakorta valamimód kibúvót kerestek rajta, és – titkon vagy nyíltan – világi szolgálatra kötelezték magukat.

Új uraik a legkülönfélébb feladatokra mozgósították őket. Bethumabel Vil Galladran nagyherceg például, aki 1449 és 1460 között három egymást követő Bel Corma uralkodó nevében kormányzott régensként, több forrásunk egybehangzó tanúsága szerint orgyilkosnak alkalmazott egy Mahaiz nevű mendraioszt, aki végül egyik küldetése során a morra lirattát választotta. Ilyen kirívó esetek mindenesetre ritkán fordultak elő. Az alacsonyabb rangú laiosok többnyire nyíltan megvallották kötődésüket, prédikációikban a gazdájuk igazságát hirdették a népnek, a mellette való kiállásra buzdítottak, esetleg – ha különleges képzésben részesültek – a személye körül láttak el bizonyos szolgálatokat. A magasabb posztot betöltöktől azonban szinte sohasem követeltek meg ilyesmit. Őket a királyok – ősi familiák sarjai, akik ezredéves politikai hagyományokban nevelődtek – másféle feladatokra szánták.

Ahogy az inkvizíciós atyák beszivárogtak az

uralkodók környezetébe, úgy épültek be az uralkodók bizalmi emberei az egyházszerkezetbe. A kétféle hálózat persze nagyságrendileg eltérő hatékonysággal működött: a királyiban például szép számmal akadtak kettős ágensek, míg a taleiosok között ez gyakorlatilag nem fordulhatott elő. Ám a fontosabb egyházi méltóságokat a kánonjog értelmében választás és megerősítés útján kell betölteni – az uralkodóházak pedig csalhatatlan politikai érzékkel tapintottak rá e sebezhető pontra.

A kánoni konklávékon mindkét dinasztia tömegestül mozgósította híveit. Miközben az inkvizíciós liga nagyralátó cselszövényei még épp csak csirázni kezdtek, mind több püspöki, érseki és apátúri poszton bukkantak föl olyan leiosok – sőt: leiosz pan-thiák! –, akik valamilyen formában el voltak kötelezve világi irányban. Az egyház fölkészületlenül állt az új kihívás előtt. Szerencsére az uralkodócsaládok között e téren is öldöklő versengés dúlt – nem csekélyebb téttel, mint hogy melyikük segíti előbb a főatyai székbe a saját pártfoglaltját. Akinek ez sikerül, alaposan maga felé billenti a mérleg nyelvét – és roppant kevesen látták át tisztán, hogy a teljes győzelemhez ez sem lesz elegendő, a birodalmi eszme bukásához viszont igen.

A XIII. század második évtizedére a helyzet a végletekig mérgegt. Mind a Bel Corma, mind a Bel Estesso famíliában több váratlan haláleset történt, feltehetőleg a taleiosok tevékenysége nyomán, akik egyre nagyobb kockázatokat vállalva próbálták siettetni vérvonal-egyesítő terveiket. Shadonban és Gordozában inkvizíciós atyákat küldtek máglyára, akiket az udvarhú prelátusok eretneknek nyilvánítottak. A főatyá, ha nem akarta leleplezni titkos intrikáit, nem emelhetette föl szavát az érdekükben. Egyébiránt már az alabástrom tiara és a biarra-trónus sem volt szent. 1214-ben és 1216-ban két egymás nyomába lépő főatyát gyilkoltak meg, valószínűleg csupán azért, hogy székük megüresedtével új választó konklávét kelljen összehívni. Az első merényletet pyarroni kalandozók, a másodikat gorkviki moradonok hajtották végre, ami arra vallott, hogy az uralkodóházak minden maradék gátlásukat levetkezték. Válaszképpen a bizalmi kvalitheiak is keményebb föllépésre szánták el magukat, számos dinasztiahű főpapot végzetes baleset ért. A kánoni konklávék – egy kortárs krónikás kifejezésével élve – kezdtek parázssal ingerelt viperaveremre hasonlítani.

Az egyházi hierarchia egyes fokozatai viszonylag mentesek maradtak a világi befolyástól. (Ide tartoztak mindenekelőtt a bizalmi kvalitheiak; velük azonban ezúttal nem foglalkozunk, mert a nagy szkizmában nem vállaltak közösséget a többiekkel.) A közönséges faiosok megnyerését a királyok fölöslegesnek, a leiosz thairákét túl fáradságosnak vélték. Magától értetődik továbbá, hogy ahová nem terjedt ki a tényleges fennhatóságuk, ott nem tudtak híveket toborozni; a szóban forgó területek papságát különben is sokkal kevésbé érintették a zavarok, mivel egyelőre nem játszottak jelentős szerepet az inkvizíciós liga birodalomegyesítő terveiben. Megfeledkezni azonban

hiba lett volna róluk: ők is érzékelték a válságos helyzetet, és megvoltak a maguk elképzelései a rendezésre.

Miközben a főatyá mind jobban elfajuló *carria* fumerrába bocsátkozott a trónért viszálykodó két dinasztiaival (bármennyire is blaszfémianak tűnik ebben a vonatkozásban az "árnyékháború" kifejezés használata, a jelenség lényegét tökéletesen kifejezi), a mondott körökből átfogó mozgalom indult az egyház megreformálására. Kezdetei a kettős koronázás körülre tehetők, a rákövetkező években alakot öltött és egységbe forrt, alig egy évtized múlva pedig már komoly erőt képviselt. Első szervezett fellépésére az 1219. évi (XXCIX.) nagyválasztó konklávéban került sor, amikor a kánoni levezető tanács elé terjesztette az utóbb verionei manifesztum néven elhíresült dokumentumot, melyet kézjeggyével látott el a verionei, a shadleki, a felföldi és a dia-salmói hercegérsek, a kigyóföldi és a lewiari érsek, tizenkét nyugatvégi missziós püspök, nyolc biarra-jogú kolostor apátúra és a Hatodik Arc Testvériségének nagymestere. A felföldi hercegérsek záradékot mellékelte a szignójához, melyben kijelentette, hogy mindenben egyetért az iratban foglaltakkal, ám ha a kánoni tanács elutasítja, ő engedelmesen aláveti magát a döntésüknek.

A manifesztum kifejti, hogy a főatyák 1202 óta töretlen birodalomgyesítő politikája, melyet az inkvizíciós liga sugalmazására folytattak, tökéletes csődnek bizonyult. Egyesítés helyett még jobban megosztja az országot, keserű indulatokat ébreszt, botrányos állapotokat teremt, vérfürdökhöz és az egyház meghasonlásához vezet. Az elmúlt fél évszázad egyértelmű tanulsága, hogy intrikák és titkos cselszövés útján a kitűzött célt elérni nem lehet. Változtatni kell a módszereken: nyílt, egyenes, határozott fellépésre van szükség. Az egyház tegye alapos megfontolás tárgyává a kérdést, azután nyilvánítsa törvényesnek az egyik dinasztia, és bitorlónak a másikat. Amennyiben ez utóbbi vitatná az ítéletet, álljon teljes tekintélyével a fölkelet uralkodó mellé, és közös erővel sújtsanak le a lázadóra.

A manifesztum aláírói előtt ismeretesek a javaslatukkal szemben felhozható ellenérvek. Leiosz pan-thia Amfortas sajnálatos példája bizonyította, hogy ilyen súlyú döntést nem lehet egyetlen gyarló ember vállára terhelni, még akkor sem, ha ő a rangelső Domvik halandó szolgálói között. Mivel a phora-kroinoszok és a philo-hieroszok idestova húsz esztendeje tartózkodnak ez ügyben a véleménynyilvánítástól, egyetlen lehetőség marad. A konklávé ne főatyát, hanem zsinatot válasszon, ruházza fel szuverén egyházfői jogkörrel, szabjon neki határidőt, és bízta meg a döntéshozatallal. Utána a zsinat, mint legfőbb egyházi fórum, belátása szerint határozhat majd önmaga további működtetéséről vagy feloszlásáról.

Tiszta és világos eljárás. Az aláírók úgy vélik, semmilyen más módszer nem garantálhatná az inkvizíciós liga befolyásának kiküszöbölését a birodalomgyesítő politikára. Mivel szilárd meggyőződésük, hogy ez a befolyás katasztrófába dönti az országot, beteresztésük elutasítása esetén kénytelenek lennének lelkiismereti okokból kivonni magukat a konklávé fennhatósága alól.

A manifesztum benyújtása hatalmas vihart kavart a gyűlésben. Számos pontjával sokan egyetértettek, még a bizalmi kvalitheikből is; ennek ellenére szavazásra sem bocsátották, a kánoni tanács saját hatáskörében elutasította. Nem tehetett mást: az irat veszedelmesebb volt egy kisütésre váró energiarúnánál. Nyíltan megkérdőjelezte az egyszemélyi vezetés elvét, és a zsinati gondolat pusztá felvetésével súlyosan csorbította a főatyá jogait. Ez a konfliktus – mint azt föntebb, munkánk negyedik fejezetében részletesen kifejtettük – az Arcok III.-IV. századában egyszer már kis híján darabokra tépte az óegyházat; felújítása most, a belháborús időkben hagymázás örültségnek tűnt. A szkizma réme kísértett a konklávéban, s a meghívott prelátusok igyekeztek sebesen, de elővigyázatosan exorcizálni.

A beteresztőket elvileg szigorú fenyítéssel kellett volna sújtani, magas rangjuk azonban ezt megakadályozta; a biarra-trónus üresedésben lévén, a kánoni tanács csak nyilvános feddésben részesíthette őket. (A shadleki hercegérseket meg a duarrei apáturat, akik maguk is tagok voltak, kizárta soraiból.) Ennek titokban mindenki örült: a túlzó szigor talán valami ostobaságra sarkallná őket, így viszont bizonyára megbékélnék a helyzetükkel.

Nem békéltek meg. Az iratos atyák – ahogy utóbb nevezték őket – már nyolcadik esztendeje dolgoztak a manifesztumon, mindvégig megőrizve titkukat az inkvizíciós liga elől, és nagyon alaposan meggondolták a beteresztését. Nyugodtan végighallgatták az elutasítást és a feddést, aztán Odone Gardario verionei hercegérsek valamennyiük nevében kijelentette, hogy nem ismerik el fölötte fórumnak sem a kánoni tanácsot, sem a konklávé által megválasztandó főatyát; végezetül mindannyian kivonultak a gyűlésteremből. Egyedül a felföldi hercegérsek maradt a helyén, aki osztotta ugyan a nézeteiket, ám nem nélkülözhetette tartományában a bizalmi kvalitheik támogatását.

Ezzel az egyház egy csapásra elveszítette egész Nyugatvéget, jószerivel az összes térítőjét, valamint fegyveres erejének felét. Mire a cenzúra észbe kapott, az iratos atyák szerte a birodalomban köröztetni kezdték a manifesztumot, és meghirdették a zsinatot Verionéba. A szkizma, amitől mindenki tartott, bekövetkezett.

K ornya Zsolt